

Genel Muhasebe Ders Notları

Konu 13. Gelirler ve Giderler

İşletmeler, dönem içinde faaliyetleriyle ilgili pek çok işlem yaparlar: Ticari mal alırken borçlanır, elindeki malları satarken alacaklı olurlar. Alacaklarının vadesini bekler ve günü geldiğinde tahsil eder, paraya dönüştürür ve sonuçta ya kâr eder ya da zarar eder.

Bu faaliyetler, hem işletmenin aktif tarafındaki varlıklarında değişikliğe neden olur hem de pasifteki kalemlerde değişikliğe neden olur.

Bir başka deyişle, işletmeler mal aldıkça, sattıkça, alacaklarını tahsil ettikçe, borçlarını ödedikçe bilançodaki kalem rakamları da değişir. Pasifteki bu değişiklikler, eğer pozitif ise yani sonuçta kâr elde edilmişse bu durum öz sermayeyi artırır, eğer sonuç zarar ise bu durum da öz sermayeyi azaltır. İşletmelerin dönem içindeki faaliyetleri sonunda eğer gelir getiren, kazançlı işlemler fazla olmuşsa o işletme kâr ile dönemini kapatmış demektir. Bu kâr, o işletmenin öz sermayesini artırır.

Tersi durumda işletme dönem içinde yaptığı işlemlerden dolayı giderleri fazla olmuşsa zarar etmiş demektir. Bu zarar, o işletmenin öz sermayesini azaltır.

İşletmeler, dönem içinde faaliyetlerini sürdürürken bazı giderlere katlanırlar ve gelir elde ederler. Bu gelir ve gider niteliğinde işlemler gelir tablosu hesaplarına kaydedilir. Bunlar 6 koduyla başlayan hesaplardır.

Gelir Hesapları

Bir işletmenin gelirleri, hem ana faaliyetinden hem de ana faaliyeti dışından elde edilebilir. Her ikisinin toplamına ise gelir denir.

Gelirler, sermayede artışa neden olurlar. Diğer bir ifadeyle gelir; işletmelerin ana faaliyetlerinden ve ana faaliyetleri dışından elde ettikleri brüt toplam tutardır.

Ancak unutulmamalıdır ki, işletmenin yaptığı satışları, onun asıl ana gelir kaynağıdır.

İşletmenin boş bir deposunu kiraya vermesi ya da elindeki bir arsasını satması onun ana faaliyeti dışında elde ettiği gelire örnektir.

Gelirler, meydana geldiğinde ilgili hesaplar alacaklı olarak kaydedilirler.

Gelir hesaplarının alacak bakiyesi, gelir tablosunda belirtilen gelirlerde yer alır.

Gelir hesapları, düzeltme işlemlerinde, envanter işlemlerinde ve hesabın kapatılmasında borçlandırılırlar.

Gelir Hesaplarının İşleyişi: İşletmenin sahip olduğu değerlerinde artış meydana getiren işlemlere gelir işlemleri denir. Bir gelir ortaya çıktığında gelir hesabının alacağına kaydedilir.

Gelir Tahakkukları

Dönemsellik ilkesi gereği gerçekleştiği hâlde, henüz tahsil edilmemiş gelirler,

181 gelir tahakkukları veya 281 gelir tahakkukları hesabında takip edilir.

Bilançonun düzenleniş tarihinden bir yıl içinde tahsil edilecek gelirler 181 kodlu hesapta; bir yıldan daha uzun süreli olanlar ise 281 kodlu hesapta takip edilir.

Gider Hesapları

İşletmeler faaliyetlerini yerine getirebilmek için dönem içinde bazı harcamalara, bazı giderlere katlanmak, bazı maliyetleri yapmak zorundadırlar.

İşte gelir sağlamak amacıyla katlanılan maliyetlere gider denir. Giderler sermayeyi azaltıcı etkiye sahiptir. Tek düzen hesap planında (THP) giderlerin 5 başlığa ayrıldığını görüyoruz.

Bunlar;

1. Satışların maliyeti,
2. Faaliyet giderleri,
3. Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar,
4. Finansman giderleri,
5. Olağandışı gider ve zararlar olarak sıralanır.

Gider Hesaplarının İşleyişi: İşletmenin değerlerinde azalış meydana getiren işlemlere gider işlemleri denir. Bir iş için yapılan bir harcama, bir ödeme gider niteliğinde ise, ilgili hesabın borçlu tarafına yazılır. Yani bir gider ortaya çıktığında bu rakam, o konuyla ilgili olan gider hesabının borcuna yazılır.

Gelecek Aylara Ait Gelirler

Dönem içinde tahsil edilmiş, ancak henüz gerçekleşmemiş olan gelecek aylara ait faiz, komisyon gibi gelirler bu grupta yer alırlar. Tahsil edilen gelir, gelecek aylarda gerçekleşeceğinden geçici bir pasif hesapta gösterilir.

Gider Tahakkukları

Dönem içinde tahakkuk etmiş ancak henüz ödemesi yapılmamış olan, son aya ait elektrik, su, telefon ücreti gibi giderler bu grupta yer alır. Tahakkuk esasına göre, bu gibi giderler ödenmemiş olsalar bile o dönemin gideri olduklarından tahakkuk ile gider kayıtlarının yapılması gerekir. Zira bütün giderler, kendi dönemlerinde yazılmalıdırlar.

Finansman Giderleri

İşletmenin gerek yatırım gerekse işletme sermayesi ihtiyacını karşılamak üzere yaptığı kısa ve uzun vadeli borçlanmaların faiz, komisyon ve kur farklarının izlendiği hesap, 780 finansman giderleri hesabıdır.

Yararlanılan Kaynaklar

1. T.C. ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ YAYINI, GENEL MUHASEBE, 2012.